

Крила України

На варті неба України!

Друкований орган Міністерства оборони України

www.krula.com.ua

№ 42 (705)

14 – 18 жовтня 2013 року

НОВИНИ / КОМЕНТАРІ / ДОЗВІЛЛЯ / СПОРТ

ЧИТАЙТЕ В НОМЕРІ:

Обіцянка Президента щодо останнього призову та переходу на контрактну армію виконана

▶ 3 стор.

Л-39М1 – чергова сходинка до надзвукової швидкості

▶ 4 стор.

“Від козацької доби – до сучасності”

▶ 5 стор.

Афганський дебют БОМАНа. Що далі?

▶ 8-9 стор.

Будні будівельників аеродромів

▶ 10 стор.

ПвК “Центр”: планові польоти

▶ 2 стор.

Італійські військові вивчають український досвід

▶ 2 стор.

Павло Лебедєв підтвердив наміри закупити Ан-70 для потреб військового відомства

▶ 3 стор.

ПЕРЕДПЛАТА

Крила України

Видання можна передплатити на будь-який термін у всіх відділеннях зв'язку. У каталозі видань України на 2014 рік передплатний індекс – 22242 на сторінці 60.

Оплата здійснюється платіжним дорученням (для колективних передплатників) та поштовим переказом (для індивідуальних передплатників).

Вартість передплати на 2014 рік:

71 грн. 04 коп. – на 1 рік;
35 грн. 52 коп. – на 6 міс.;

5 грн. 92 коп. – на 1 міс.
Вартість одного примірника – 1 грн. 37 коп.

Гаряча лінія

“Крила України”

(0432) 596-048

Шістнадцятого жовтня в рамках шестиденного офіційного візиту в Україну військова делегація Республіки Індія на чолі з головою Комітету начальників штабів – командувачем Військово-повітряних сил Збройних сил Республіки Індія головним маршалом авіації **Норманом Анілом Кумаром Брауном** відвідала штаб Командування Повітряних Сил ЗС України, що у Вінниці. Зустрічали закордонних гостей керівництво виду на чолі з командувачем генерал-лейтенантом **Юрієм Байдаком**.

Україна активізує співпрацю з Індією

В рамках зустрічі відбулися двосторонні переговори у складі робочих груп. За підсумками переговорів сторони підписали Протокол про активізацію розвитку співробітництва між Повітряними Силами ЗС України та Республіки Індія.

Наступного дня, 17 жовтня, індійські військові відвідали Севастополь. На аеродромі “Бельбек” гості ознайомилися з тактико-технічними характеристиками та бойовими можливостями вертольотів Мі-8МСБ та Мі-8МТВ.

Норман Аніл Кумар Браун обговорив з В'ячеславом Богуслаєвим питання співпраці у військово-технічній сфері. Як відомо, на озброєнні індійських ВПС перебуває близько 600 вертольотів Мі-17, які потребують модернізації.

– Вони оснащені старими двигунами ще радянського виробництва, – нагадав Герой України. – А ми запропонували переоснастити ці вертольоти новітніми двигунами п'ятого покоління, які виробляє наше підприємство.

В'ячеслав Богуслаєв також нагадав, що вертольоти українських Збройних Сил Мі-24, які виконують миротворчі місії в Африці, нещодавно були переоснащені сучасними двигунами виробництва АО “Мотор Січ”.

Володимир Бова. Фото автора.

ЛЬОТНА РОБОТА

ПвК “Центр”: планові польоти

Минулого тижня у Миргородській та Васильківській бригадах тактичної авіації Повітряного командування “Центр” відбулися планові польоти. Льотний склад виконував завдання на штатній техніці: літаках Су-27 та МіГ-29 та навчально-бойових літаках Л-39.

Польоти відбувались під загальним керівництвом командирів бригад полковника Олега Геся у Миргороді та полковника Володимира Кравченка у Василькові.

Екіпажі здійснювали обліт авіаційної техніки та відновлювали навички пілотування вдень та вночі у складних метеоумовах, виконуючи різні вправи з курсу бойової підготовки. Згідно з планом підготовки екіпажі здійснили польоти по маршруту з посадкою на визначеному оперативному аеродромі.

Любов Киналь. Фото Антона Старишка.

СПІВПРАЦЯ

“Дні НАТО” в Україні

В рамках проведення “Днів НАТО” у Харківському університеті Повітряних Сил імені Івана Кожедуба завершила свою роботу делегація з числа представників Стратегічного командування НАТО з трансформації. Протягом двох днів закордонні військовослужбовці на чолі з помічником начальника штабу з планування Стратегічного командування НАТО з трансформації генерал-майором Джоном Лілландом ознайомилися із навчально-матеріальною базою вузу, поспілкувалися із різними категоріями військовослужбовців та цивільними працівниками. Всього участь у цьому міжнародному заході взяли понад 2000 осіб.

– Основною метою візиту було підвищення рівня інформованості курсантів та педагогів щодо сучасних завдань НАТО на нинішньому етапі розвитку, стану військового співробітництва Збройних Сил України з організацією Північноатлантичного договору. Також було широко обговорено ініціативи Альянсу, в яких братимуть участь і підрозділи вітчизняного війська, а також вдосконалення змісту навчальних програм із зазначеної тематики, – пояснив виконуючий обов'язки начальника університету полковник Андрій Алімпієв.

На початку тематичного заходу начальник штабу – перший заступник начальника університету військової льотки першого класу генерал-майор Олексій Котов провів презентацію, з якої гості дізналися про багаторічну історію та освітні напрями університету.

Під час роботи в ХУПСі представники Північноатлантичного альянсу провели зустріч з військовослужбовцями університету, де обговорили сучасні тенденції Євроатлантичної інтеграції, зупинилися на сьогоднішньому НАТО тощо. В подальшому представники

делегатії НАТО продовжили свою роботу за трьома окремими тематичними напрямками. Так, у робочих групах відбулися дискусії щодо політики військового блоку стосовно країн-партнерів, концепції Сил реагування НАТО та професіоналізації Збройних Сил України.

– Робота делегації в стінах університету пройшла плідно і ефективно, – підсумував “Дні НАТО” генерал-майор Олексій Котов. – Нам було дуже цікаво дізнатися про сучасні підходи до розвитку військових формувань країн Північноатлантичного договору та їхні підходи до підготовки льотних кадрів і фахівців протиповітряної оборони.

Закінчився візит до університету врученням символічних сувенірів гостям та фотографуванням на згадку із керівництвом університету.

У свою чергу, генерал-майор Джон Лілланд та всі члени закордонної делегації щиро подякували командувачу вузу за продуману організацію їхньої роботи, а також добре відому українську гостинність.

Олег Плаксий. м.Харків.
Фото автора.

З НАГОДИ СВЯТА

Шановні товариші!

Від імені керівного складу Збройних Сил України та себе особисто щиро вітаю вас з 20-ю річницею створення авіації Військово-Морських Сил Збройних Сил України!

Завдяки спільним зусиллям кількох поколінь морських авіаторів, в Україні створено та успішно функціонує такий рід сил національного військового флоту, як морська авіація.

В активі флотських пілотів – успішна участь в низці заходів військово-міжнародного співробітництва, ефективні дії під час виконання завдань льотних змін, надання допомоги органам державної влади та місцевого самоврядування.

Нинішнє покоління морських авіаторів наполегливо працює над удосконаленням свого професійного вишколу та майстерності, докладає необхідних зусиль для підвищення рівня бойової готовності з'єднання.

Цьому безумовно сприяє послідовна діяльність керівництва держави та оборонного відомства щодо відновлення бойових можливостей морської авіації, нарощування її бойового потенціалу.

З нагоди ювілею висловлюю подяку усьому особовому складу морської авіації Військово-Морських Сил Збройних Сил України за самовіддану ратну працю Батьківщині.

Особливі слова вдячності адресую ветеранам флотської авіації за їх патріотизм, вірність морю і небу, збереження бойових традицій та активну участь у військово-патріотичному вихованні захисників морських рубежів Вітчизни.

Переконаний, що і в подальшому морська авіація буде одним із важливих факторів забезпечення суверенітету, захисту національних інтересів держави з морського напрямку.

У цей святковий день бажаю усім вам і вашим родинам щастя, міцного здоров'я, благополуччя, нових звершень у ратній праці в ім'я зміцнення обороноздатності Української держави!

Начальник Генерального штабу — Головнокомандувач Збройних Сил України генерал-полковник Володимир Замана.

Шановні товариші!

Щиро вітаю вас від імені всього флотського колективу з 20-ю річницею створення авіації Військово-Морських Сил Збройних Сил України!

Морська авіація, як і весь наш національний флот, пройшла непростий, але сповнений звитяжної і самовідданої

праці шлях свого створення, становлення і розвитку. Сьогодні ми з задоволенням відзначаємо, що у складі Військово-Морських Сил є такий рід сил, як морська авіація, поправу пишаємося досягненнями наших пілотів в опануванні технікою і озброєнням. Проведені у поточному році міжнародні навчання серій “Фарватер миру”, “Сі бриз”, інші заходи вже вкотре підтвердили ваш високий професійний рівень. Завдяки спільним зусиллям, увазі з боку керівництва Міністерства оборони України і Генерального штабу Збройних Сил України, після тривалої перерви “стають на крило” літаки і вертольоти.

Висловлюю щиро вдячність нашим ветеранам – ви змурували надійний фундамент для подальшої успішної діяльності ваших послідовників.

Сьогоднішнє покоління флотських авіаторів свято шанує традиції попередніх поколінь, ефективно виконує усі поставлені завдання. Переконалий, попереду у нас нові здобутки, нові перемоги!

Бажаю вам чистого неба, м'яких посадок, міцного здоров'я, нових успіхів у ратній праці та родинного благополуччя.

Зі святом – 20-ю річницею створення авіації Військово-Морських Сил Збройних Сил України! З повагою

Командувач Військово-Морських Сил Збройних Сил України адмірал Юрій Іл'їн.

ВІЗИТИ

Італійські військові вивчають український досвід

У рамках робочого візиту в Україну, делегація Збройних Сил Італії на чолі з начальником Генерального штабу Оборони Італійської Республіки адміралом Луїджі Бінеллі Мантеллі відвідала бригаду тактичної авіації Повітряних Сил Збройних Сил України, що на Київщині.

У розташуванні бригади іноземну делегацію супроводжували начальник Головного управління оборонного та мобілізаційного планування Генерального штабу ЗС України генерал-лейтенант Володимир Аскарів, командир ПвК “Центр” – заступник командувача Повітряних Сил ЗС України генерал-майор Аркадій Ващутін, керівний склад бригади.

Під час проведення брифінгу-презентації гості ознайомились із

завданнями частини, обговорили актуальні питання безпеки та визначили напрямки подальшого двостороннього військового співробітництва. Згодом італійські військові відвідали класи висотного спорядження і пошуково-рятувального забезпечення, підготовки льотчиків до польотів, ознайомились з можливостями вітчизняного авіаційного тренажера літака МіГ-29 (КТС-21У). Крім того, італійські колеги мали можливість в

статичному показі оглянути авіаційну техніку Су-27, МіГ-29 та Л-39, поспілкуватись із пілотами та технічним персоналом, а також побачити практичне виконання завдання чергових сил винищувальної авіації щодо припинення дій порушника повітряного простору України.

На завершення візиту сторони обмінялись пам'ятними сувенірами.

Любов Киналь.
м.Васильків.

ОФІЦІЙНО

Обіцянка Президента щодо останнього призову та переходу на контрактну армію виконана

“Президент України Віктор Янукович виконав свою передвиборчу обіцянку перед українським народом – країна остаточно перейшла на контрактну армію”, – заявив Радник Президента Ігор Калінін, коментуючи підписання Главою держави Указу “Про строки проведення чергових призовів, чергові призови громадян України на строкову військову службу до внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України та звільнення в запас військовослужбовців у 2014 році”.

За його словами, відповідно до Указу у 2014 році призов на строкову військову службу до Збройних Сил України та інших військових формувань (крім внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України) проводиться не буде.

“Комплектування з’єднань, військових частин та установ ЗС України здійснюватиметься виключно військовослужбовцями військової служби за контрактом. Водночас громадяни України від 18 до 25 ро-

ків, які не мають права на звільнення або відстрочку від проходження військової служби, будуть призиватися до внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України у квітні-травні та жовтні-листопаді 2014 року”, – пояснив І.Калінін.

За його словами, відтепер Уряд та Збройні Сили мають виконати завдання Президента щодо розбудови професійної та боєздатної армії.

Радник Президента нагадав, що у вересні 2013 року Глава держави підписав “Державну програму реформування та розвитку Збройних Сил України на період до 2017 року”. За його словами, у Програмі визначено чіткі терміни її виконання, організації та кількісні зміни структури і складу Збройних Сил, системи управління військами та бойової підготовки, а також необхідне фінансове забезпечення.

“Попереду велика і відповідальна робота, яку чітко окреслив Президент України – Верховний Головнокомандувач. Необхідно забезпечити Збройні Сили сучасними зразками озброєння. Рівень державних соціальних гарантій військовослужбовців має бути підвищений, і ця тенденція має зберігатися кожен рік”, – наголосив І.Калінін.

З ПЕРШИХ ВУСТ

Павло Лебедев підтвердив наміри закупити Ан-70 для потреб військового відомства

В інтерв’ю агенції “Інтерфакс-Україна” Міністр оборони зазначив, що розробка і створення перспективного військово-транспортного літака Ан-70 і, відповідно, фінансування цих заходів з Державного бюджету України здійснюється згідно із спеціальною цільовою оборонною програмою. У свою чергу, комплексна держпрограма реформування і розвитку ЗС України на період до 2017 ро-

ку передбачає закупівлю для потреб армії мінімум двох літаків. При наявності додаткових коштів ця кількість може бути збільшена.

– Що ж до характеристики процесу закупівлі цього зразка російською стороною, яка також бере участь у проекті, то вона перебуває поза рамками компетенції Міністерства оборони України, – наголосив Павло Лебедев.

БЛАКИТНІ ШОЛОМИ УКРАЇНИ

Українські миротворці у Конго успішно виконують завдання Місії

З початку 3-ї ротації 18-го окремого вертолітного загону Місії ООН у Демократичній Республіці Конго менше ніж за 2 місяці було виконано 200 польотів із загальним нальотом понад 200 годин. А середній наліт на одного льотчика складає майже 12 годин.

Розпорядок дня українських льотчиків доволі напружений, адже мінімальний час від отримання команди Керівництва Місії ООН до вильоту вертольотів становить тридцять хвилин. Вже задовго до цього бойові машини мають бути готові до польоту, тож офіцери та військовослужбовці служби за контрактом інженерно-авіаційної служби загону розпочинають свій день на аеродромі близько 5-ї години ранку. Щоденно проводяться ро-

боти з обслуговування вертольотів та підготовки авіаційної техніки до виконання завдань до польотів та після них. Для льотного складу та посадових осіб напередодні проводиться постановка завдань та підготовка до вильотів. Екіпажі вивчають маршрути польотів, метеорологічні дані, запасні аеродроми в районах виконання завдань, курс зльоту і посадки, висоту над рівнем моря.

Ще одним елементом вдосконалення

професійних навичок льотчиків загону стали навчально-тренувальні польоти вночі.

– Основна мета польотів у темну пору доби – відновлення навичок у техніці пілотування в простих метеорологічних умовах, продовження та отримання допусків за видами підготовки або за вправами, – розповів командир 18-го окремого вертолітного загону

льотчик-снайпер полковник Андрій Когут. Офіцер наголосив, що усі льотчики під час польотів продемонстрували високий вишкіл і приймали правильні рішення.

Водночас в усіх трьох таборах базування національного контингенту у ДР Конго проводяться ремонтні роботи, облаштування території, обслуговування автомобільного транспорту тощо. Особовий склад планово займається бойовою, фізичною, мовною підготовками, вдосконалюється внутрішня служба.

Воєнно-політична обстановка у місцях дислокації українських таборів у Демократичній Республіці Конго залишається відносно спокійною.

Анатолій Стельмах. Фото автора.

ОГОЛОШЕННЯ

Командування Повітряних Сил Збройних Сил України оголошує конкурс

на заміщення вакантної посади державного службовця провідного спеціаліста відділу морально-психологічного забезпечення військової частини А0215-П.

Вимоги до кандидатів:

наявність громадянства України; повна вища освіта відповідного професійного спрямування за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра, спеціаліста, бакалавра; стаж за фахом на державній службі на посаді спеціаліста 1 категорії не менше 3 років, або в інших сферах управління не менше 5 років;

знання чинного законодавства з питань державної служби, основ державного управління та права, правил ділового етикету, правил та норм охорони праці та протипожежного захисту, порядку підготовки проектів нормативних документів, інструкції з діловодства; володіння державною мовою, знання основних принципів роботи комп’ютера, відповідних програмних засобів та володіння ними у режимі користувача.

Документи приймаються за адресою: 21007 м. Вінниця вул. Червоноармійська, 105, військова частина А0287.

Довідки за телефоном: (0432)-596-910.

МОДЕРНІЗАЦІЯ

Л-39М1 – чергова сходинка до надзвукової швидкості

Наприкінці серпня, тоді як керівництво Державного підприємства "МоторСіч" у Криму хизувалося новими рекордами модернізованого Мі-8, чималу увагу військового керівництва та журналістів привернув красень "Альбатрос" – модернізований Л-39М1. І поки льотчики-випробувачі на вертольоті Мі-8 підкорювали висоту "Евересту", інші льотчики-випробувачі, користуючись нагодою, демонстрували Начальнику Генерального штабу ЗС та командувачу Повітряних Сил гарно розфарбований літак із не менш ефектною "начинкою" всередині.

Роботи з модернізації даного типу літака на Одеському авіаційному заводі було розпочато ще понад сім років тому. Тепер Міністерство оборони України врешті прийняло на озброєння цей літак, і він поступово надходить у бойові частини Повітряних Сил. Дана машина, яку представляв заступник начальника Державного науково-випробувального центру ЗС України старший льотчик-випробувач полковник Олександр Пахольченко, на завершальній стадії випробувань.

– Наразі проходить 2-й етап випробувань, – казав полковник Олександр Пахольченко. – На першому ми проводили льотно-конструкторські випробування, зараз – державні. Виконано більше половини програми. В процесі роботи здійснили понад два десятки польотів. Шість із них – з бойовим застосуванням по назе-

мних цілях, решта – по умовних. Після закінчення випробувань – серійне виробництво.

Ми не раз згадували у нашій газеті про цей унікальний двомісний навчально-тренувальний літак, який охрестили "літаючою партою" для молодих пілотів. Л-39М1 переобладнаний турбореактивним двоконтурним двигуном, удосконаленою системою керування, силовою установкою і бортовим аварійно-експлуатаційним реєстратором польотної інформації з додатковими датчиками і пристроями замість системи автоматичної реєстрації параметрів польоту. Модернізований двигун дав можливість збільшити тягу двигуна на 130 кг й удвічі зменшити його приємність. А замінений регулятор температури спеціальним блоком її регулювання, дозволив з більшою точністю вимірювати температурний режим двигуна. Крім

того, новий реєстратор параметрів польоту літака в чотири рази перевищує параметри свого попередника.

Після розвалу Радянського Союзу Л-39-их у нас залишилося достатньо. Їх логічно використовувати для навчання курсантів та молодих льотчиків. Завдяки бортовому тренажерному комплексу Л-39М1, який практично імітує кабінку бойового літака МіГ-29, молодим пілотам буде значно легше пересідати на винищувач. А те, що Л-39 "споживає" удесятеро менше за своїх "старших братів", – це факт, який допоможе заощаджувати державні кошти, а головне – спрямовувати їх на бойову підготовку пілотів авіації й суттєво збільшити середній показник кількості годин нальоту.

Ще однією з особливостей цього літака є те, що він може застосовуватися у бомбометанні з пікіруванням. Як відомо, на

"елку" можна підвісити дві авіабомби по 100 кг кожна. Власне, на штатному літаку процес бомбометання дуже складний, потребує ретельної підготовки льотчика, навичок та майстерності, адже є лише одна траєкторія польоту бомби, після якої вона може потрапити в ціль. Тоді як на модернізованій машині, завдяки прицільному комплексу, бомбометання можна здійснювати під будь-яким кутом пікірування. Тож, при правильному прицілюванні, яке досить просте для льотчика середньої кваліфікації, бомба завжди влучає в ціль.

– Літак обладнаний системою вимірювання кутів атаки, – зазначає полковник Олександр Пахольченко. – Льотчик може впевнено пілотувати в граничній області режиму польоту, тобто використовувати всю можливу підйомну силу. Це дозволяє ефективно маневрувати і при цьому підтримувати належний рівень безпеки польотів. На базовому літаку потрібно було відчувати початок аеродинамічної тряски, її величину, що не повністю дозволяло використовувати можливості щодо створення підйомної сили, а тут ця проблема про-

сто і наглядно вирішена.

Як розповів Олександр Пахольченко, зараз розглядаються легкомоторні літаки, які уже використовуються на початковій стадії льотної навчання. Це літак "Дельфін" Одеського авіаційного заводу та літак ХАЗ-30 виробництва Харківського державного авіаційного підприємства. Скажімо, "Дельфін" є одним з найекономніших у світі літаків свого класу. Оснащений французьким дизельним двигуном, він споживає близько 15 кілограмів авіаційного гасу за годину польоту. Якщо розрахувати швидкість машини (близько 240 км/год), відстань, час, то середня витрата пального на 100 км дорівнюватиме середньостатистичному сімейному автомобілю. Ці літаки покликани замінити легкомоторні Як-52 Товариства сприяння обороні України, на яких курсанти першого та другого курсу проходять свою першу льотну практику. І вже тоді на них чекатиме наступний етап: реактивний Л-39М1 – ще одна сходинка до надзвукової швидкості.

Юрій Ігнат.
"Крила України".
Фото автора.

КУЗНЯ ПАТРІОТІВ

Ліцеїсти мріють про генеральські зірки

У Харківському ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою 59 вихованців першого року навчання урочисто склали Клятву ліцеїста.

– До цього часу, протягом серпня-вересня, винуватці урочистостей під час практичних занять опанували основи військової справи, виконали стрільби з автомата Калашникова, вдосконалили свою фізичну підготовку тощо. Юнаки довели, що здатні носити погони з літерою "Л", а у майбутньому поповнити лави професійних військових, – розповів начальник ліцею полковник Сергій Городецький.

Аби привітати першокурсників, до навчального закладу прибули заступник начальника Харківського гарнізону, начальник Гвардійського факультету військової підготовки Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" полковник Олександр Серпухов, заступник начальника Харківського гарнізону з виховної роботи, заступник начальника Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба з виховної роботи полковник Олександр Буряк та інші.

– Радий бачити кращих представників юнацтва у військовому однострої. Ваші очі відображують бажання бути офіцером, обєрігати свою країну. Незабаром більшість з ліцеїстів замінять нас, діючих військово-службовців, на варті миру та спокою. Тому від імені командування гарнізону вітаю хлопців зі святом та приймаю нове покоління

воїнів до лав захисників Вітчизни, – зазначив полковник Олександр Серпухов.

За давньою традицією після проведення військового ритуалу настоятель Свято-Покровського храму отець Василь посвятив ліцеїстів на добру ратну службу.

– Сьогодні для мене важливий і водночас хвилюючий день, – зізнався вихованець ліцею Артем Кононенко. – Мій батько дослужився до погонів полковника. Сподіваюся на здогнати й перегнати його і колись отримати генеральські зірки! Після навчання у ліцеї наступним етапом мого професійного становлення стане льотний факультет Харківського університету Повітряних Сил. До речі, бути військовослужбовцями Збройних Сил мріють усі, без винятку мої товариші по курсу.

Наостанок для першокурсників та їхніх батьків свій музичний подарунок зробили артисти Харківського національного театру опери та балету імені М.В.Лисенка та 9-го гарнізонного Будинку офіцерів.

Олег Плаксий. м.Харків. Фото автора.

КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ

На службі в резерві все по-справжньому

У Львові на базі 80-го окремого аеромобільного полку Високомобільних десантних військ завершилися планові заняття з бойової підготовки із резервістами. Для півсотні добровольців це вже другі збори. За словами керівника зборів майора Володимира Любавіна на службу в резерві приймаються громадяни, які мають високі професійно-психологічні якості, добру фізичну підготовку та визнані придатними до служби у військовому резерві за станом здоров'я.

– Взагалі, в резервісти ми нікого силою не тягнемо – військовозобов'язані укладають контракт з оборонним відомством у добровільному порядку. Більшість з них марять військовою службою, однак вже встигли реалізувати себе в іншому виді діяльності і не можуть радикально змінити своє життя. Тож служба в резерві для них – можливість зайнятися улюбленою справою всерйоз, але ненадовго. Саме тому хочу відзначити, що наші резервісти вирізняються високою дисциплінованістю та готовністю до опанування нових знань та навичок. Призиваємо їх на різні посади: на офіцерські, сержантські, солдатські, якщо точніше, то не нижчі за тих, на яких вони перебували під час служби у війську. Це можуть бути посади командирів взводів, рот, батареї тощо – розповів він.

Впродовж двох тижнів резервісти з ними провели теоретичні заняття, зі спеціальної підготовки: вивчення матеріальної частини десантних парашутистів, їх поетапну укладку. Потім інтенсивно займалися наземним відпрацюванням елементів стрибка на повітряно-десантному комплексі. Під час другого етапу резервісти працювали на полігоні.

– Дехто опанував нові навички, дехто відновив призабуте, – розповідає заступник командира полку підполковник Володимир Шворак, – але рівень підготовки усіх резервістів значно підвищився. В перспективі ми підготуємо їх так, аби вони могли прийти в підрозділ і зайняти там своє місце згідно штату.

Командири кажуть, що резервісти опановують військову науку охоче, тож незабаром з них вийдуть бійці, яким можна доручити відповідальне завдання.

– Я військовою справою люблю, відвідую клуб пейнтболу – каже резервіст Олександр Кулініч, – завжди хотів стрибнути з парашутом. Одного разу подумав, для чого платити гроші за стрибки і стрільбу, якщо можна займатися улюбленою справою на службі в резерві ще й одержувати за це гроші. Зборами задоволений. Одержав чимало позитивних емоцій, навчився новому, постріляв, перевірів себе в полі.

Владислав Назаркевич.
"Крила України". Фото автора.

ДОРОГА ДО ХРАМУ

Святі воїни, моліть Бога за нас!

Свята Покрови Пресвятої Богородиці та Дня українського козацтва для особового складу Житомирського військового інституту імені С.П.Корольова Державного університету телекомунікацій пройшли дуже незвично. Родзинкою святкування стало проведення заходів у рамках Всеукраїнського хресного ходу з мощами 12 святих воїнів, приуроченого 1025-річчю хрещення Київської Русі та 69-й річниці визволення України від нацистських загарбників.

Любов до Батьківщини, готовність до самопожертви, патріотичний обов'язок завжди були тими моральними принципами, на яких ґрунтувалась армія і які проповідувала церква.

У часи великих лихоліть наш народ звертався до Святих сповідників Божих, які постійно захищали й охороняли його. Вони були звичайними людьми, мали імена та сім'ї, але Господь сподобив їх на подвиги не тільки в земному житті, а й у більш високому – духовному, не для себе, а для всього православного світу. І стали вони святими покровителями воїнства і в ратних подвигах, і в мирних справах.

Тому логічним стало те, що в рамках проведення Всеукраїнського хресного ходу з благословення Високопреосвященнішого Никодима, архієпископа Житомирського і Новоград-Волинського, у військовому інституті перебували святі мощі православних воїнів. Це – ковчег з мощами святих великомучеників Георгія Победоносця, Федора Тірона, Дмитра Солунського, мучеників Іоана-воїна, В'ячеслава Чеського, Мардарія Севастійського, Фірмоса Римського Непереможного, Іерона Мелитинського, Севастяна Римського, преподобного Іллі Муромця, праведного воїна Федора Ушакова та благовірного князя Федора Острозького.

Також того дня в інституті була

представлена фотовиставка "Дорога до храму" авторських робіт генерала-майора у відставці Миколи Драгана.

На території навчального закладу, біля каплички Святого благовірного князя Ярослава Мудрого, був відслужений молебень з читанням акафісту Святому Георгію Победоносцю, який очолив Благодійний Житомирський районного округу Української Православної Церкви протоієрей Богдан (Лядобрук). Йому співслужили священники Житомирського районного округу протоієрей Віталій (Шоха), ієрей Сергій (Пацурін) та ієрей Григорій (Маркевич). Бажання переглянути фотовиставку, помолитися та прикласти до святині, попросити у Святих угодників Божих допомоги у справах захисту нашої Вітчизни виявили багато офіцерів, курсантів, солдатів, студентів та цивільних працівників інституту.

Сергій Ковальчук,
м.Житомир.

МОЛОДЬ У ВІЙСЬКУ

Виховання патріотів під час виконання польотів

Хоча другу добу поспіль особовий склад авіаційної бригади, що у Старокостянтинові, був залучений до виконання польотів, це не завадило авіаторам гостинно зустріти учнів 10-х класів Старокостянтинівського ліцею імені М.С.Рудяка у супроводі вчителя предмету "Захист Вітчизни" Миколи Здихальського та класного керівника Надії Зарічної, які з нетерпінням чекали нагоди поближче познайомитись з професією захисників неба...

Знайомство з військовою частиною розпочалося з розповіді заступника командира бригади з виховної роботи підполковника Миколи Старушка про історію створення частини. Дуже цікаво школярам було слухати та одночасно спостерігати, як навчально-тренувальний літак Л-39 після розвідки погоди перед початком польотів заходив на посадку.

Продовжилась екскурсія оглядом бомбардувальника Су-24М, про бойові можливості якого учням особисто розповів командир військової частини льотчик 2-го класу полковник Микола Коваленко. Перед своїм вильотом він також встиг розповісти школярам про здобутки

військових авіаторів із Старокостянтинова під час проведення навчань у 2013 році.

Юртаєв продемонстрував неповне розбирання-збирання автомата Калашникова АК-74. Учні з задоволенням одягали бронешлети, шоломи, відпрацьовували прийоми рукопашного бою на манекенах та фотографувались зі справжнім автоматом – на згадку.

– Проведення таких заходів, безумовно, піде на користь молодому поколінню, яке повинно виховуватись справжніми патріотами своєї Батьківщини, – зазначив командир бригади полковник Микола Коваленко, – Сподіваюсь, тепер юнаки мають краще уявлення про життя та побут військовослужбовців. Можливо, комусь з учнів це допоможе у виборі майбутньої професії.

Ірина Колонтай.

ТВОРЧИЙ ВЕЧІР

"Від козацької доби – до сучасності"

Культурно-просвітницький захід, який днями пройшов у полку зв'язку на Вінниччині, об'єднав одразу дві тематики – День художника України та День Українського козацтва.

Ведучий творчого вечора начальник клубу частини старший прапорщик Віталій Кирницький постійно запрошує на подібні заходи маловідомих широкому загалу творчих особистостей. Цього

разу перед військовослужбовцями полку виступив молодий художник Юрій Нужда. В частині організовано виставку цього талановитого автора. У своїх роботах він вдало передає почуття та відчуття – радість, смиренність, закоханість та інші.

У другій частині вечора говорили про козацьку добу і святкування Дня Українського козацтва, яке щороку відзначають на Покрову Пресвятої Богородиці. У рамках програми "Від козацької доби – до сучасності", що об'єднала всі покоління захисників рідної землі, перед глядачами виступили часті гості полку – ветеран Великої Вітчизняної війни Ольга Твердохле-

бова та поет, громадський діяч, учасник бойових дій в Афганістані Петро Кулик.

У день козацької слави не пройшло і без доброго гумору від вінницького коша гумористів ім.С.Руданського, який представляв отаман, член Національної спілки письменників України підполковник у відставці Леонід Куцин. А от українськими козацькими піснями на святі у черговий раз порадували однополчани Леся Дудник та Лілія Шумейко і гості частини – аматорський хор "Осіні барви" під керівництвом Леоніда Луцишина.

Юрій Ігнат. "Крила України".
Фото автора.

ВШАНУВАННЯ ТРАДИЦІЙ

Інтернаціоналізм по-житомирськи

Як відомо, 14 жовтня православні українці відзначили одне з найбільших християнських свят – свято Покрови Пресвятої Богородиці, а також День Українського козацтва. А наступного дня громадяни України, які є мусульманами, відсвяткували своє велике свято – Курбан-байрам.

У Житомирському військовому інституті імені С.П.Корольова Державного університету телекомунікацій окрім курсантів та студентів-українців, навчаються й громадяни Казахстану, для яких Курбан-байрам є національним святом. І ось господарі вирішили з нагоди двох свят влаштувати вечір інтернаціональної дружби. Як розповів офіцер відділу з виховної роботи військового інституту майор Володимир Козієв, за ініціативи Ради сімей військовослужбовців та особисто її голови Людмили Барановської створити святкову та затишну атмосферу для курсантів Республіки Казахстан, які навчаються в інституті, було сплановано та проведено вечір обміну національними традиціями між курсантами-казахами та українцями. Цікава та ко-

рисна ініціатива була схвалена й підтримана командуванням військового інституту.

Вечір мав просту і символічну назву "Ласкаво просимо! – Кошкельдініздер!". Все проводилось у приміщенні, де проживають курсанти-казахи. Усіх учасників привітав заступник начальника військового інституту з виховної роботи полковник Володимир Наконечний, який, до речі, взяв й активну участь у проведенні вечора.

Звучали пісні та вірші українською та казахською мовами у виконанні курсантів. Учасники вечора дізналися багато цікавого про Курбан-байрам та Покрову Пресвятої Богородиці, про українських козаків.

Родзинкою свята стало "кулінарне шоу", під час якого курсанти Галина Топірик, Катерина Зінчук, Валерія Луць, Султан Бекбалат та Базену Азат готували страви української та казахської національних кухонь – борщ, вареники, бауірсак та плов безпосередньо на очах присутніх, коментуючи кожну свою дію. Хлопці з Казахстану мали можливість зліпити свої перші в житті вареники та скуштувати їх разом із друзями.

Закінчився вечір частуванням приготованими стравами за спільним столом, який символізував дружбу та взаєморозуміння між нашими народами.

Олексій Тригуб.
"Крила України".

Морська авіація:

Авіація Військово-Морських Сил Збройних Сил України народжувалась у складній і гострій політичній ситуації. Передумовою до створення ВМС України стало звернення Президента України – Головнокомандувача Збройних Сил від 18 січня 1992 року до військовослужбовців, які проходять службу на території України та за її межами.

У зверненні вказувалося, що всі угруповання військ, які базуються на українській території, крім військ стратегічних сил, становлять Збройні Сили України, а військовослужбовцям пропонувалося скласти Військову присягу на вірність народу України. Особовий склад 33-го Центру бойового застосування та перенавчання льотного складу Морської авіації та 1063-го Центру бойового застосування корабельної авіації свідомо поставився до звернення Президента України.

10 квітня 1992 року Присягу на вірність Українському народові склав Центр бойового застосування корабельної авіації ВМС у місті Саки-4. До присяги морських авіаторів привів начальник Центру полковник Віктор Безногих.

У 1993 році наказом Міністра оборони України командувачем авіації – заступником командувача ВМС України з авіації було призначено генерал-майора Миколу Воловіна. Начальником штабу – першим заступником командувача авіації ВМС України – генерал-майора Віктора Тітаренка.

До складу командування також були призначені: заступником командувача – полковник Микола Руденко, заступником командувача з виховної роботи – полковник Петро Романюк, начальником інженерно-авіаційної служби – полковник Микола Бадера, начальником відділу бойової підготовки – полковник Олександр Дедухов, начальником тилу – полковник Віталій Шаповал.

18 жовтня 1993 року, відповідно до директиви Головного штабу Збройних Сил України, в смт. Новофедорівка, на фондах 1063-го Центру бойового застосування корабельної авіації було сформовано командування авіації, Військово-Морських Сил України, яке у листопаді того ж року приступило до виконання поставлених завдань.

Згідно із директивою Міністра оборони України наприкінці 1995 року Командування авіації ВМС України було переформовано в Управління морської авіаційної групи (МАГ) ВМС ЗС України.

За часи існування МАГ командувачем цього органу військового управління вдалося зберегти морську авіацію як рід ВМС ЗС України. Крім підтримання справності авіаційної техніки та повітряного вишколу льотних екіпажів, особовий склад частин брав участь у міжнародних навчаннях та миротворчих операціях. Вперше було виконано польоти на повітряну розвідку корабельних угруповань Об'єднаних військово-морських сил НАТО в західній частині Чорного моря, вперше в історії держави на військовому параді з нагоди 10-ї річниці незалежності України екіпажі літаків та вертольотів авіації ВМС ЗС України продемонстрували свою майстерність над Хрещатиком, представники пошуково-рятувальної служби здійснили стрибки з парашутом на Північному полюсі, – ці та багато інших справ було зроблено для становлення авіації вітчизняного флоту та його розвитку.

За вимогами директиви МО України 1997-го року в складі командування ВМС ЗС України було створено відділ (бойового застосування та взаємодії) морської авіації. Начальником відділу був призначений генерал-майор Вік-

тор Тітаренко, який очолював його роботу до квітня 2004 року. Надалі на цю посаду був призначений полковник Олексій Малигін.

У 2004 році, у зв'язку з розформуванням Морської авіаційної групи ВМС ЗС України, в командуванні Військово-Морських Сил був сформований відділ морської авіації під керівництвом заступника командувача ВМС ЗС України з авіації полковника Олександра Домрачева, який брав активну участь у формуванні морської авіаційної бригади, відновленні технічного стану авіаційної техніки та льотного вишколу екіпажів бригади.

У березні 2009-го відділ морської авіації був переформований в управління (морської авіації) Командування Військово-Морських Сил ЗС України. На посаду заступника командувача ВМС ЗС України з авіації – начальника управління

України в березні 1992 року 299-й корабельний штурмовий авіаційний полк (інструкторсько-дослідницький) включений до складу Збройних Сил України. 8 квітня 1992 року особовий склад полку під керівництвом командира полку полковника Євгена Кабурова склав Присягу на вірність народу України.

З 12 листопада 1993 року 299-й корабельний штурмовий авіаційний полк починає писати свою історію як складова авіації ВМС України. У 1994 році полк був переформований у 299-й окремих штурмовий авіаційний полк, а 1996 року – виключений зі складу авіації ВМС України.

У подальшому (1 вересня 2003 року) 299-й ошп переформований в 299-у штурмову авіаційну бригаду Військово-Повітряних Сил Збройних Сил України, а в травні 2004 року бригада змінює місце

555-й морський вертолітний полк

555-й авіаційний полк (дослідницько-інструкторський) був сформований на підставі наказу Міністра оборони СРСР 10 червня 1959 року у м. Очаків. Частина підпорядковувалась начальнику 33-го Начального центру авіації Військово-Морського флоту. Основним завданням полку було освоєння нової авіаційної техніки та перенавчання льотного складу авіації усіх флотів СРСР на нову техніку, що надходила на озброєння морської авіації. В залежності від авіаційної техніки та завдань, що виконувались, полк в різні роки змінював свою назву.

На момент розпаду СРСР він це був 555-й протичовновий вертолітний полк (дослідницько-інструкторський)

22 лютого 1992 року особовий склад полку склав Військову при-

заходах держави, повітряних парадів, надавали допомогу та рятували людей на морі.

В жовтні 2004 року 555-й морський вертолітний полк МАГ ВМС ЗС України був розформований, визначена авіаційна техніка та особовий склад передані на формування морської авіаційної бригади Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

316-а окрема морська авіаційна ескадрилья

316-а окрема протичовнова авіаційна ескадрилья сформована у червні 1985 року на підставі директиви Міністра оборони СРСР. Ескадрилья входила до складу 33-го Центру бойової підготовки і перенавчання льотного складу ВМФ (м. Миколаїв).

У квітні 1992 року особовий склад 316-ї окремої протичовнової

був призначений полковник Василь Черненко. Під його керівництвом було вдосконалено структуру управління, продовжено роботу щодо нарощування кількості боєздатної авіаційної техніки та боєготових льотних екіпажів бригади та організації роботи полігона "НИТКА".

299-й корабельний штурмовий авіаційний полк

299-й корабельний штурмовий авіаційний полк (інструкторсько-дослідницький) було сформовано на аеродромі Саки у жовтні 1976 року.

Основним завданням полку було перенавчання особового складу на нову авіаційну техніку (літаки вертикального зльоту і посадки Як-38) та підготовка його до бойових дій.

В липні 1991 року за наказом командувача ВМФ СРСР польоти на Як-38 припинили, та даний тип літальних апаратів зняли з експлуатації. На зміну їм прийшли літаки Су-25. Полк продовжував виконувати поставлені завдання та розпочав підготовку екіпажів до польотів з палуби авіанесучого корабля на злітно-посадковому комплексі "НИТКА".

Наказом Міністра оборони

постійного базування та передислоковується на аеродром Кульбакіно м. Миколаєва.

100-й корабельний винищувальний авіаційний полк

100-й корабельний винищувальний авіаційний полк був сформований 10 березня 1986 року на підставі директиви Головного штабу Військово-Морського флоту СРСР. На озброєнні полку перебували Су-27, МіГ-29, Як-38, МіГ-21, Су-25.

Наказом Міністра оборони України в 1992 році полк був включений до складу Збройних Сил України. Частина техніки та особового складу полку, який не склав Присягу на вірність народу України, вибув до Російської Федерації.

До складу авіації Військово-Морських Сил України 100-й корабельний винищувальний авіаційний полк увійшов у 1993 році під командуванням полковника Олега Артем'єва. Надалі, з 1993 до 1996 року, полком командував полковник А.Телегін.

100-й корабельний винищувальний авіаційний полк проіснував десять років і був розформований у 1996 році.

сягу на вірність народу України. 28 вересня 1993 року 555-й протичовновий вертолітний полк (дослідницько-інструкторський) включений до складу Військово-Морських Сил України, а з листопада – до складу авіації ВМС України.

З 1995 року 555-й протичовновий вертолітний полк увійшов до складу МАГ Військово-Морських Сил.

На підставі директиви Міністра оборони України 28 грудня 1998 року 555-й протичовновий вертолітний полк перейменований у 555-й морський вертолітний полк Морської авіаційної групи Військово-Морських Сил ЗС України.

За час перебування у складі морської авіації України особовий склад полку брав участь в операціях щодо перевезення біженців на території Грузії. Екіпажі вертольотів палубного базування Ка-27 на борту фрегата "Гетьман Сагайдачний" з дружнім візитом відвідували Францію (міста Париж, Марсель, Тулон, Гавр, Руан) та Сполучені Штати Америки (Військово-морську базу ВМС США Норфолк). Особовий склад полку щорічно брав участь у міжнародних навчаннях "Сі-Бриз", "Фарватер Миру", "Козацький степ" та інших. Неодноразово екіпажі полку демонстрували свою майстерність на урочистих

авіаційної ескадрильї склав Присягу на вірність народу України.

Із 1996 року ескадрилья увійшла до складу авіації Військово-Морських Сил України.

1999-го 316-а окрема протичовнова авіаційна ескадрилья переформована в 316-у окрему морську авіаційну ескадрилью Морської авіаційної групи ВМС ЗС України.

У жовтні 2004 року 316-у окрему протичовнову авіаційну ескадрилью МАГ ВМС ЗС України розформували, і вона припинила своє існування. Особовий склад та авіаційна техніка були передані для формування морської авіаційної бригади.

9-а окрема змішана морська авіаційна ескадрилья

На підставі директиви начальника Генерального штабу Збройних Сил України у 1995 році була сформована 9-а окрема транспортна авіаційна ескадрилья.

У липні 1999 року 9-у окрему транспортну авіаційну ескадрилью перейменовано в 9-у окрему змішану морську авіаційну ескадрилью.

У 2004 року 9-а окрема змішана морська авіаційна ескадрилья МАГ ВМС ЗС України була розформована і припинила своє існування.

ударна міць ВМС

ня. Особовий склад та авіаційну техніку передали для формування Морської авіаційної бригади ВМС Збройних Сил України.

66-й окремий батальйон аеродромно-технічного забезпечення

Для забезпечення діяльності створеного у м. Очаків 555-го авіаційного полку, на підставі наказу Міністра оборони СРСР від 1 листопада 1959 року начальником 33-го Навчального центру авіації Військово-Морського флоту на знов створених фондах було сформовано 709-у авіаційно-технічну базу.

22 лютого 1992 року особовий склад бази склав Військову присягу на вірність народу України. Наступного року база була включена до складу частин, що забезпечують авіацію Військово-Морських Сил України.

У 1995 році 709-а авіаційно-технічна база була включена до складу частин Морської авіаційної групи Військово-Морських Сил України.

На підставі директиви Міністра оборони України 1999 року 709-а авіаційно-технічна база Морської авіаційної групи Військово-Морських Сил України була перейменована в 66-й окремий батальйон аеродромно-технічного забезпечення.

У 2004 році 66-й окремий батальйон аеродромно-технічного забезпечення МАГ ВМС ЗС України переформовано в 66-у авіаційну комендатуру морської авіаційної бригади Військово-Морських Сил Збройних Сил України. Частина особового складу та техніки була направлена на формування морської авіаційної бригади.

285-й окремий батальйон зв'язку та радіотехнічного забезпечення

На підставі наказу Міністра оборони СРСР 1 листопада 1959 року був сформований 285-й окремий дивізіон управління польотами і посадкою літаків. Місце дислокації: м. Очаків Миколаївської області. В квітні 1968-го дивізіон був перейменований у дивізіон зв'язку і радіотехнічного забезпечення. Пізніше 285-й окремий дивізіон зв'язку і радіотехнічного забезпечення перейменували у 285-й окремий батальйон зв'язку і радіотехнічного забезпечення.

22 лютого 1992 року 285-й окремий батальйон зв'язку і радіотехнічного забезпечення склав Військову присягу на вірність народу України.

У 1993 році батальйон був включений до складу Військово-

Морських Сил Збройних Сил України. Того ж року 285-й окремий батальйон зв'язку і радіотехнічного забезпечення включений до складу Авіації Військово-Морських Сил України, а у 1995 році – до складу Морської авіаційної групи Військово-Морських Сил України.

За час свого існування особовий склад батальйону якісно та надійно забезпечував бойову підготовку та льотну діяльність усіх авіаційних частин, що постійно або тимчасово базувались на аеродромі Очаків.

28 грудня 2004 року 285-й окремий батальйон зв'язку і радіотехнічного забезпечення розформували. Частина особового складу та техніки була направлена на формування морської авіаційної бригади.

Історія організаційного будівництва та розвитку злітно-посадкового полігону "НИТКА"

12 січня 1979 року директивою Генерального штабу Збройних сил СРСР на аеродромі Саки був створений 23-й випробувальний навчально-тренувальний комплекс корабельної авіації ВМФ (23 ВУТК КА).

17 березня 1992 року наказом Міністра оборони України полігон "НИТКА" підпорядкований Державному авіаційному науково-випробувальному центру ЗС України.

16 квітня 1992 року особовий

склад полігону "НИТКА" склав Військову присягу на вірність народу України.

3 грудня 1993 року випробувальну базу ВПС ЗС України переформовано у випробувальний полігон злітно-посадкових систем "НИТКА".

30 червня 2005 року директивою Міністра оборони України №332/1/014 полігон "НИТКА" включений до складу ВМС ЗС України.

В даний час злітно-посадковим полігоном "НИТКА" керує підполковник Олег Задворний.

Полігон призначений для випробування корабельних авіаційно-технічних засобів і літаків, підготовки льотного та технічного складу корабельної авіації. За часи існування особовий склад військової частини своєю бездоганною службою забезпечував розвиток корабельної авіації колишнього СРСР та Російської Федерації.

Історія організаційного будівництва та розвитку морської авіаційної бригади ВМС Збройних Сил України

Згідно із Указом Президента України "Про реформування ЗС України" на другому етапі реформування Збройних Сил у 2004 році військової частини МАГ ВМС ЗС України були розформовані, а на їх базі була створена морська авіаційна бригада.

8 грудня 2004 року була підписана директива начальника Головного штабу ВМС ЗС України "Про сформування морської авіаційної бригади на фондах Морської авіаційної групи".

Морська авіаційна бригада є військовою частиною тактичного рівня й підпорядкована командувачу ВМС ЗС України.

Днем створення військової частини визначено 20 серпня 2004 року.

14 жовтня 2008 року морській авіаційній бригаді присвоєно найменування за місцем дислокації: Сакська морська авіаційна бригада.

Першим командиром бригади був призначений полковник Юрій Москальов, який очолював її до 2006 року. З 2006 року бригадою командує полковник Володимир Хоменко.

На сьогодні Сакська морська авіаційна бригада включає: авіаційну ескадрилью (літаки: Бе-12 (різних модифікацій), Ан-26, Ан-2);

вертолітну ескадрилью (корабельні вертольоти: Ка-27 (різних модифікацій), Ка-29; вертольоти Мі-8, Мі-9, Мі-14, Мі-24 (різних модифікацій);

підрозділи забезпечення: батальйон зв'язку та радіотехнічного забезпечення польотів; батальйон аеродромно-технічного забезпечення;

роту матеріального забезпечення;

технічно-експлуатаційну частину авіаційної техніки, спеціальну інженерну службу; рятувальну парашутно-десантну групу; взвод охорони, метеогрупу та інші.

Морська авіація є родом Військово-Морських Сил Збройних Сил України та призначена для вирішення завдань в операціях, бойових діях, морських боях з надводними та підводними силами з метою відбиття агресії проти України, самостійно або у взаємодії з іншими видами ЗС України, а також для сприяння сухопутним угрупованням військ (сил) під час ведення бойових (воєнних) дій у приморських операційних зонах ВМС.

Морська авіація залишається одним із головних носіїв бойового потенціалу ВМС ЗС України та відрізняється високою мобільністю, маневреністю та ударною міццю, яка і надалі спроможна виконувати комплекс завдань за призначенням.

Основними завданнями Саксь-

кої морської авіаційної бригади ВМС ЗС України сьогодні є: викриття надводної і підводної обстановки у визначених районах моря, стеження та знищення підводних човнів противника у підводному та надводному положенні, пошуково-рятувальне забезпечення сил в морі та на суші, транспортні повітряні перевезення в інтересах ВМС ЗС України.

Морська авіація також може застосовуватись для участі у проведенні миротворчих операцій, надання військової допомоги іншим державам на підставі міжнародних договорів та згідно із чинним законодавством України та участі в антитерористичних операціях на військових (державних) об'єктах.

Протягом останніх років особовий склад бригади брав активну участь у міжнародних навчаннях, міжнародному співробітництві та у миротворчій діяльності.

Морські авіатори – постійні учасники Українсько-Американських командно-штабних навчань "Sea Breese", у 2006 та 2008 роках вони залучались до антитерористичної операції НАТО в Середземному морі "Активні зусилля" (Active Endeavour). Також льотчики авіації ВМС України брали участь у командно-штабних та тактичних навчаннях "Чисте небо-2006", "Артерія-2007", "Морський вузол-2008", "Фарватер миру" та Оперативно-тактичному навчанні держав Чорноморського регіону "BLECSEFOR".

Льотно-технічний склад бригади активно залучався до виконання завдань з підтримання миру у складі 56-го окремого вертолітного загону Збройних Сил України у складі Місії ООН у Лівії та у миротворчих місіях в Іраку, Афганістані.

Під час проведення міжнародних військових навчань льотно-технічний склад бригади показував високі професійні навички і бойову майстерність, за що неодноразово нагороджувався Державними нагородами, відзнаками Міністерства оборони, Генерального штабу та Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

Український народ може бути впевнений – повітряні морські рубежі держави та національні інтереси на морі надійно захищають його кращі сини – славні нащадки героїв боротьби за свободу та незалежність Вітчизни.

Сергій Осіпов.
м.Саки.

Афганський дебют БОМАНа.

Близиться 25-літня годовщина вывода Советских войск из Афганистана. Все дальше от нас эта война, все больше ее событий исчезают в дымке людской памяти. Но опыт, приобретенный ценою солдатской крови, становится еще более ценным и должен послужить уроком действующим защитникам своей страны, которыми являются не только люди в погонах, но и все те, от кого зависит безопасность мирной жизни граждан Украины.

Сегодня не секрет, что в локальных военных конфликтах, которые великие державы ведут на чужих территориях, постоянно испытывались новые образцы оружия и боевой техники. Как Вьетнам в своё время был полигоном для военно-промышленного комплекса США, так и Афганистан выполнял такую же роль для ВПК СССР. Не все новые и модернизированные образцы военной техники и боеприпасов, принятые на вооружение армий, успешно прошли испытания в этих конфликтах. Но были и такие, которые зарекомендовали себя с лучшей стороны и незаслуженно забыты, а программы по их производству свёрнуты. На мой взгляд, к этим боевым системам относится боевая машина авиационного наводчика, или сокращённо БОМАНа. Мне лично довелось участвовать в обеспечении испытаний этой системы, и я хочу поделиться своими впечатлениями.

...Весна 1988 года, гарнизон Баграм. Я, полковник Алексеев, – командир 168 иап ВВС 40-ой армии и одновременно командир баграмской авиабазы. Вместе с нашим полком на самолётах МиГ-23МЛД базировались штурмовой авиаполк на самолётах Су-25 из Черниговки, полк истребителей-бомбардировщиков на самолётах Су-17М4 из Калинин (ныне – Тверь), отдельная разведывательная эскадрилья на самолётах Су-17МЗР, отдельная вертолётная эскадрилья

Су-25 378-го ошп, пуск X-29Л. Алихейль. 1988 г.

на вертолётах Ми-8МТ и Ми-24В(П), два полка афганских – один на МиГ-21бис, один – на Су-22 и эскадрилья советников (транспортная на Ан-12, Ан-26). Состав частей по количеству самолётов постоянно менялся, потому что техника перебрасывалась по указанию командования 40-ой армии для создания или усиления авиационной группировки на других аэродромах, с целью обеспечения авиационной поддержки войск, проводивших в этих районах боевые операции. Этими аэродромами были Шиндант, Кабул, Кундуз, Желалабад, Мазари-Шериф, Кандагар, вертолётные площадки Газни, Гардез и другие. Боевая авиация дислоцировалась в Баграме, Шинданте и Кандагаре. Самая крупная группировка авиации базировалась на аэродроме Баграм – до 250 единиц авиатехники. В дни наиболее важных операций (Панджшерских, “Магистраль” и т.д.) среднесуточное количество вылетов доходило до тысячи.

Боевые действия авиации в условиях горно-пустынной местности имели свои особенности, тактика действий постоянно изменялась. Усиление войск противника современными средствами ПВО заставило перейти

нас на действия с больших высот, что потребовало от лётных экипажей дополнительной подготовки, постоянного совершенствования тактических приёмов, которые были направлены на повышение точности поражения наземных целей. Для этого увеличивались углы пикирования при сбросе бомб, пусках НАР, практиковалась работа с авианаводчиками, целеуказание артиллерией с подсветкой цели специальными снарядами.

Но наиболее удачной, на мой взгляд, была совместная разработка ВВС и сухопутных войск по созданию совершенно неожиданного комплекса. Он включал в себя самолёт Су-25 с ракетами X-25Л, X-29Л с лазерной головкой самонаведения и боевую машину авианаводчика на базе БТР-80, на котором устанавливался лазерный дальномер “Клён” с самолёта Су-25 и самолётная радиостанция. Испытания БОМАНа проводились в боевых условиях на авиабазе Баграм, вначале на аэродромном полигоне, а затем в ходе реальных боевых действий. Приказом Командующего ВВС 40-ой армии генерал-майора Д.Романюка от лётного состава в испытаниях принимали участие пилоты Су-25 – командир авиаэскадри-

льи подполковник Н.Дикий со своим постоянным ведомым, замполитом эскадрильи майором Т.Султановым и инспектор-лётчик 40-ой армии подполковник М.Пудовкин. Поскольку испытания проходили в районе Алихейль (там проводилась очередная операция наших войск), а он находился практически на границе с Пакистаном, для прикрытия Су-25 от возможных атак истребителей пакистанской стороны выделялась пара прикрытия МиГ-23МЛД от 168-го иап. В этой роли мне с моим ведомым подполковником П.Провоторовым – начальником политотдела полка, довелось выполнить более двух десятков вылетов.

БОМАНа в количестве двух машин располагались в ТЕС 168-го иап и находились под усиленной охраной. Об испытаниях знал (естественно, до их начала) ограниченный круг лиц, задания для основных и обеспечивающих экипажей ставились отдельно от остальных лётчиков. Место испытаний определялось вышестоящим командованием, БОМАНа убывали к месту применения в общих колоннах мотострелковых войск и выдвигались на позиции в составе мотострелковых подразделений. Общеевойсковые командиры информировались о том, что хранить эти машины нужно как зеницу ока и ни в коем случае не допустить их потери. Чем оборудованы на первый взгляд обычные БТР-80, естественно, кроме их экипажей, никто не знал.

Суть применения комплекса состояла в следующем.

Наземные войска в ходе операции часто наталкивались на такие опорные пункты противника, которые не могли поразить вооружением сухопутных войск, и поэтому вызывали на помощь авиацию, которая мощными групповыми ударами “гасила” их. Но иногда и это не помогало, особенно если для опорного пункта оборудовалась пещера в склоне горы. В этом случае бомбы просто ricochetили от наклонной каменной стены, и прямого попадания быть не могло. Применение НАР крупных калибров типа С-25, С-24 тоже было недостаточно эффективным из-за трудностей прицеливания,

тем более что мы работали с больших высот и дальностей. На вооружении Су-25 были и управляемые средства поражения – лётчик маневром самолёта вводил бортовой “Клён”, совмещённый с прицельной осью самолёта на цель, и после получения отражённого от цели лазерного сигнала ракета X-29Л (или X-25Л) сходила с пускового устройства под крылом и устремлялась по отражённому сигналу к цели. Но в процессе пикирования самолёт болталось. Кроме этого, учитывая большую высоту и дальность пусков, само прицеливание оставляло желать лучшего. К тому же, лётчик должен был выдерживать центральную марку прицела на цели до момента поражения её ракетой, а это вынуждало выходить на высоты действия средств ПВО противника и лишало возможности выполнять противозенитный манёвр. Всё это делало малоэффективным и рискованным массовое применение управляемых ракет по таким целям.

А теперь рассмотрим вариант, когда подсветка цели осуществляется с небольшого расстояния с неподвижной платформы, да ещё и цель обозначена абсолютно точно, ведь наведение осуществлено из боевых порядков войск.

Лётчик Су-25, под крылом которого висят ракеты с лазерной головкой самонаведения, получает от офицера-авианаводчика, подсвечивающего цель “Клёном” БОМАНа, её координаты, вводит Су-25 в пикирование и накладывает центральную марку прицела в район цели, затем нажимает на боевую кнопку. После того, как головка самонаведения ракеты принимает отражённый от цели сигнал, происходит сход ракеты. Всё, – лётчик после пуска может сразу выполнить маневр выхода из атаки и захода на очередную цель. Ракета, сойдя из-под крыла Су-25, наводит на цель по отражённому от неё сигналу “Клёна”, установленного на БОМАНе. После, как правило, прямого попадания в цель офицер-авианаводчик переносит целеуказание на другой объект, и история повторяется до израсходования боевого комплекта управляемых ракет Су-25. Дёшево и сердито.

За счёт того, что подсветка

БОМАНа на базе БТР-80. Баграм. 1988 г.

До 80-річчя інженерно-аеродромної служби

Будні будівельників аеродромів

Це було у далеких тридцятих роках... Із появою на озброєнні Військово-Повітряних Сил Робітничо-Селянської Червоної Армії нової авіаційної техніки підвищились і вимоги до інженерно-аеродромного забезпечення. У зв'язку з цим у складі Головного управління ВПС РСЧА у 1932 році було створено управління аеродромного будівництва, а в округах – відділи аеродромного будівництва.

У 1933 році у складі інженерних військ було сформовано інженерно-аеродромні батальйони, які у 1936 році із інженерних військ передані до складу Військово-Повітряних Сил військових округів.

На відділі аеродромного будівництва були покладені завдання з проектування аеродромів та керівництва інженерно-аеродромними батальйонами, а також іншими будівельними організаціями, які здійснювали будівництво аеродромів та об'єктів.

Важливе значення мали інженерно-аеродромні батальйони під час війни для забезпечення авіаційних частин у питаннях будівництва нових аеродромів. Крім цього, велика робота проводилась із маскуванню місць базування авіації на діючих аеродромах та створення широкої мережі удаваних летовиць.

Разом із цим в наступальних операціях, які проводились у високих темпах, інженерно-аеродромні частини не завжди справлялись із своєчасною підготовкою необхідної кількості аеродромів. В результаті мали місце випадки скупченого базування авіації на окремих аеродромах і відставання авіації від сухопутних військ, особливо в період роздоріжжя, коли польоти літаків з ґрунтових аеродромів ставали неможливими. У цих умовах вживались невідкладні заходи щодо прискореного будівництва спрощених штучних злітно-посадкових смуг із використанням місцевих будівельних матеріалів.

Нерідко траплялися випадки, коли частинам та підрозділам інженерно-аеродромного та аеродромно-технічного забезпечення доводилось вступати в бій із противником, а іноді навіть вести затяжні бої спільно з сухопутними частинами. Так, наприклад, у 1941 році відзначилась рота 44-го окремого інженерно-аеродромного батальйону при обороні міста Тихвіна. Вона спільно з сухопутними військами на своїй ділянці героїчно відбивала атаки переважаючих сил ворога. За проявлені мужність і героїзм майже весь особовий склад підрозділу був нагороджений орде-

нами та медалями, а роті присвоєно почесне звання гвардійської.

Орден Червоного Прапора нагороджений 24-й окремий інженерно-аеродромний батальйон, який брав участь в героїчній обороні Керчі. Дев'ять інженерно-аеродромних батальйонів нагороджені орденом Червоної Зірки, у тому числі – і 83-й окремий інженерно-аеродромний батальйон, який дислокувався у місті Стрий (у процесі реформування Збройних Сил України у 2005 році він був розформований).

На час проголошення Незалежності, на території України знаходилося 16 окремих інженерно-аеродромних батальйонів. В процесі створення Збройних Сил України 11 із них увійшли до складу ВПС України, один – до складу Військ ППО України, два – до складу Об'єднаних Зброй-

цький та Миколаїв.

Разом із цим, слід відзначити, що в умовах постійного скорочення аеродромної мережі, обмеженого фінансування на її утримання, фізичного зносу техніки, змінилася й специфіка за-

демонтажу плит на аеродромах, що вивільнені з аеродромної мережі, а також на облаштуванні об'єктів військових частин.

Негативним наслідком стало те, що виробничі можливості окремих інженерно-аеродромних батальйонів з об'єктивних причин значно знизились.

Позитивним досягненням є те, що батальйонами освоєно два нових методи ремонту монолітних покриттів – монтаж плит ПАГ в монолітні покриття та ремонт монолітних покриттів з використанням монолітного бетону й сучасних бетонних сумішей марки ЕМАКО.

Перший метод застосовується за наявності значних за площею дефектних ділянок (руйнування та лущення поверхні бетону). Бетон на дефектних ділянках

нарізується нарізниками швів та вирубуються, а на вивільнені від зруйнованого бетону ділянки монтується плити ПАГ, які закріплюються до існуючого монолітного покриття за допомогою арматури. Метод та креслення схвалено спеціалізованою проектною організацією.

Вперше зазначений метод був використаний для ремонту ШЗПС аеродрому Мелітополь у 1996-1997 роках. Досвід експлуатації аеродрому свідчить, що відремонтовані покриття до цього часу знаходяться в експлуатаційному стані.

Другий метод доцільно застосовувати при ремонті невеликих за площею дефектних ділянок покриттів, ремонті швів монолітних покриттів. Бетон також нарізується за допомогою нарізників швів й вирубуються, після чого виставляється арматурна сітка і виконується бетонування.

Зазначений метод з використанням монолітного бетону ши-

роко застосовано на аеродромах Озерне та Гавришівка, з використанням суміші ЕМАКО – на аеродромі Гавришівка. Метод також виправдав себе і дав добрі результати. Таким чином, вдалося відмовитися від послуг будівельних організацій для виконання ремонтних робіт на незначних за площею ділянках монолітних покриттів та забезпечити значну економію коштів.

Для виконання завдань з ремонту монолітних покриттів за роки незалежності України в окремих інженерно-аеродромних батальйонах закуплені нарізники швів, які дозволяють за допомогою алмазних дисків нарізати армобетон на дефектних ділянках покриття.

Зазначені методи ремонту монолітних покриттів силами окремих інженерно-аеродром-

них Сил СНД, і два – до складу Чорноморського флоту Російської Федерації.

Під час реформування Збройних Сил України більшість із них були розформовані. На сьогодні у Повітряних Силах залишилися два окремих інженерно-аеродромних батальйони, які дислокуються у містах Хмельни-

вданих, що покладаються на ці частини. За час існування незалежної України силами окремих інженерно-аеродромних батальйонів не виконується будівництво нових аеродромних покриттів. Їх зусилля зосереджені на ремонті існуючих покриттів із плит ПАГ-14 (18) та ремонті дефектних ділянок монолітних покриттів,

них батальйонів сьогодні дозволяють усунути недоліки та забезпечити мінімальні нормативні вимоги щодо безпеки проведення польотів, однак в цілому не вирішують проблему на довгострокову перспективу. Тому, незважаючи на щорічні зусилля, на аеродромах Повітряних Сил ЗС України залишається проблема виконання капітального ремонту та реконструкції аеродромних покриттів.

На цей час Міністерством оборони України та Генеральним штабом Збройних Сил України розглядаються питання віднов-

“Торпедоносец Балтики №1” живёт в Николаеве

Родился будущий генерал Михаил Шишков 17 октября 1921 года в Башкирии, в пятидесяти километрах от Уфы. Будучи учеником четвёртого класса общеобразовательной школы, маленький Миша часто наблюдал полёты аэропланов У-2 в небе над родной деревней. С этого времени у мальчишки зародилась мечта стать лётчиком.

В довоенные годы Михаил обучался лётному делу в аэроклубе, одержимый желанием сделать что-то полезное для Отчизны.

После окончания школы, в 1940 году, поступил в Молотовское военное училище лётчиков. Затем, как способный, отлично успевающий курсант, был переведён в Энгельское военное авиационное училище лётчиков. В училище осваивал авиационную технику, учил военное дело. Тогда он летал на самолёте деревянной конструкции, обтянутом перкалью, Р-5. Вскоре – на СБ – первом в Советском Союзе цельнометаллическом двухмоторном самолёте-бомбардировщике с гладкой поверхностью. Закончил училище в 1941-ом, в год начала Великой Отечественной...

Лейтенанта Михаила Шишкова, как лётчика с отличной техникой пилотирования, оставили в тылу, в резервном полку, для инструкторской работы. Молодой лётчик-бомбардировщик отчаянно рвался на фронт, один за другим писал рапорты, которыми молодой пилот буквально бомбил вышестоящее командование. Однако на них традиционно следовал категорический отказ, ведь опытные инструкторы были необходимы не только на фронте, но и в тылу.

Невзирая на трудности военного времени, неизменно росло лётное мастерст-

гвардии лейтенант Шишков стал кавалером 4-х орденов Красного Знамени, командиром авиационной эскадрильи. Молодой комэск много работал с лётным составом в небе и на земле и показал себя прекрасным учителем.

Ряд побед одержал лётчик Михаил Фёдорович, возглавляя комбинированные группы самолётов, частью которых атаковал торпедами, а частью бомбил с малых высот методом рикошетирования, топя транспорты водоизмещением 7000 и 12000 тонн, а также сторожевой корабль. За свою дерзость и профессионализм

ництво та експлуатація аеродромів та захисних споруд” в СРСР здійснювалося у Воронежському вищому військовому авіаційному інженерному училищі. Випускники училища востаннє прийшли до військових частин ВПС України в 1996 році.

В процесі створення Збройних Сил України з 1993 року було організовано та розпочато підготовку військових фахівців для інженерно-аеродромних служб на факультеті військової підготовки Київського міжнародного інституту цивільної авіації. За основу були взяті навчальна база колишнього Київського інституту інженерів цивільної авіації, де готувалися фахівці цивільної авіації, та програма підготовки фахівців у Воронежському училищі. На цей час кадри готуються на тій самій базі, але змінилася назва навчального закладу – кафедра аеродромно-технічного та аеродромного забезпечення авіації Житомирського військового інституту Національного авіаційного університету.

Підготовка військових фахівців на базі цивільного вищого навчального закладу дозволяє зменшити витрати Міністерства оборони України на підготовку військових спеціалістів за рахунок інтеграції спеціальної підготовки військових та цивільних спеціалістів.

Молодші спеціалісти аеродромної служби в 1992 році готувалися у школах молодших авіаційних спеціалістів (ШМАС) у м. Запоріжжя, м. Острого, с. Пултовці Вінницької області. В процесі реформування вітчизняного війська завдання щодо підготовки фахівців покладено на навчальний центр у м. Гайсин Вінницької області, а в подальшому планується готувати молодших спеціалістів в навчальному центрі у м. Васильків.

Інженерно-аеродромне забезпечення може бути успішним при задовільному матеріально-технічному забезпеченні, і в першу чергу – новою аеродромно-експлуатаційною технікою, плитами ПАГ-14 і ПАГ-18, гумобітумною мастикою для заливки швів, реагентом АНС для боротьби з ожеледицею та іншими матеріалами. Коли усе це буде в необхідній кількості, жодних проблем у справі інженерно-аеродромного забезпечення не буде.

**Павло Яворський,
м. Вінниця.**

Михаил Федорович Шишков на фоне своего торпедоносца А-20 “Бостон” с отметками побед. 1944 г.

Михаил Шишков получил неофициальное звание “Торпедоносец Балтики №1”.

Указом Президиума Верховного Совета СССР от 5 ноября 1944 года, всего на три месяца позже командира полка, за нанесение большого урона врагу и проявленные при этом мужество и отвагу Михаилу Шишкову было присвоено звание Героя Советского Союза.

Весной 1945 года боевое напряжение на Балтике нарастало. Торпедоносцы по 2-3 раза в сутки вылетали на задание. Каждый такой вылет был равен “поцелую” смерти – неизвестно, вернёшься ли на базу живым...

В апреле 1945 года экипаж Михаила

во молодого защитника Родины. В это время Михаилом Шишковым был освоен новейший самолёт того времени ДБ-3 (Ил-4) и его боевое применение.

Попасть на фронт помог случай: катастрофически не хватало экипажей. И в октябре 1943 года Михаил Фёдорович был направлен в 1-й гвардейский минно-торпедный авиационный полк Военно-Воздушных Сил Балтийского Флота, экипажи которого ещё в августе-сентябре 1941 года под командованием командира полка полковника Евгения Преображенского, ставшего 13 августа 1941 года Героем Советского Союза, первыми бомбили Берлин. Полк тогда совершил 7 групповых налётов, 52 боевых вылета на столицу Германии.

На момент прихода в часть Михаила Шишкова полком командовал гвардии майор Иван Борзов, позже также ставший Героем Советского Союза. Полк имел большой опыт войны на море. Не удивительно, что за годы войны высшей правительственной награды – звания Героя Советского Союза, были удостоены 28 лётчиков этого полка.

Молодой лётчик гвардии лейтенант Михаил Шишков активно включился в боевую работу полка. Сначала не всё шло гладко. Но командир полка сумел разглядеть в нём необходимые морскому лётчику черты характера – беззаветную храбрость, умение идти на риск, целеустремлённость и волю к победе при отличной технике пилотирования. От вылета к вылету росло лётное мастерство лётчика Шишкова. Уже через год после прибытия в полк

Михаил Шишков с любимой супругой Марией Васильевной, с которой он идет по жизни вот уже 70 лет.

Шишкова потопил транспорт водоизмещением в 5000 тонн. В воздухе и на море молодой командир проявлял настоящее тактическое искусство. В сложной ситуации, когда, казалось, к вражескому транс-

порту было невозможно подойти, Михаил Фёдорович всё же нашёл способы. Его успехи вновь высоко отмечены Родиной: в мае 1945 года Михаил Фёдорович был награждён орденом Ушакова 2-й степени.

187 боевых вылетов и 14 уничтоженных вражеских кораблей – вот каков боевой счёт Героя Советского Союза Михаила Шишкова в годы Великой Отечественной войны.

Эскадрилья, которой командовал Михаил Фёдорович на завершающем этапе войны, уничтожила 20 судов противника общим водоизмещением около 200000 тонн.

Михаил Фёдорович награждён медалью “Золотая Звезда”, орденом Ленина, четырьмя орденами

Красного Знамени, орденом Ушакова 2-й степени, орденом Отечественной войны 1-й степени, двумя орденами Красной Звезды, украинским орденом Богдана Хмельницкого, многочисленными боевыми и юбилейными медалями.

В послевоенный период Михаил Фёдорович проходил службу в должности заместителя командира 9-го гвардейского авиационного полка Военно-Воздушных Сил Северного Флота.

После окончания в 1957 году Военно-Морской академии офицер проходил службу в должности командира 36-го минно-торпедного авиационного полка, 317-го смешанного авиационного полка, заместителя командира 25-й морской разведывательной авиационной дивизии авиации Тихоокеанского флота.

Михаил Фёдорович освоил практически все типы поршневых самолётов, вертолёт Ми-4, а так же гидросамолёт Бе-6. С поступлением на вооружение реактивной авиации летал на самолётах Ил-28, Ту-14, Ту-16, Ту-104.

В 1966 году Герою Советского Союза полковнику Михаилу Шишкову присвоено почётное звание “Заслуженный военный лётчик СССР”.

В 1967-м Михаил Фёдорович был назначен на должность заместителя начальника 33-го Центра боевой подготовки и переучивания лётного состава авиации Военно-Морского флота. На этом посту он продолжал делиться своим богатым лётным и боевым опытом, совершенствуя методику лётного обучения, разрабатывая мероприятия по безопасности и совершенствованию руководства полётами в частях Центра.

В 1975 году полковник Михаил Шишков по возрасту был уволен из рядов Вооружённых Сил. Однако он так и не смог уйти из авиации. Ещё несколько лет Михаил Фёдорович работал руководителем полётов лётно-испытательной станции авиаремонтного завода в Николаеве. Сегодня ветеран является членом комитета Героев Советского Союза и полных кавалеров орденов Славы при ветеранской организации Украины, членом президиума Николаевского областного совета ветеранов, членом президиума Всеукраинской ветеранской организации, активно занимается военно-патриотической работой среди военнослужащих и молодёжи.

**Олег Івус,
м. Николаїв.**

ЧС-2014

Збірна України вийшла до плей-офф

Збірна України з футболу здобула перемогу у надзвичайно важливому матчі зі збірною Польщі в рамках відбірного турніру на чемпіонат світу-2014.

Щодо самої гри, поляки мали більше шансів засмутити українців. Вони як мінімум тричі не змогли реалізувати небезпечні моменти біля воріт П'ятова. В одному з таких епізодів на шляху м'яча у ворота українського голкіпера став Коноплянка, який вибив круглого з порожніх воріт. Ще в одному з моментів не вдався удар головою Роберту Левандовськи з 10 метрів.

Героєм матчу став Андрій Ярмоленко, який на 64-й хвилині, з подачі Євгена Коноплянки, забив єдиний гол у цій зустрічі. Загалом, матч вийшов доволі важким для "синьо-жовтих". Наша команда втілила у забитий м'яч чи не єдиний момент у грі.

Цією перемогою українська

збірна забезпечила собі путівку до плей-офф, посівши друге місце у турнірній таблиці групи Н.

Крайній матч зі збірною Сан-Марино став напівтовариським і, як і очікувалося, завершився впевненою перемогою нашої збірної – 0:8. Надії на перемогу збірної Польщі в матчі з Англією та вихід України на чемпіонат світу-2014 в Бразилії, на жаль, залишилися нездійсненними. 2:0 на користь англійців.

Тепер, щоб здобути путівку до Бразилії, нашим футболістам доведеться зіграти матчі плей-офф. У рамках наступного етапу збірної України, швидше за все, доведеться помірятися силами з однією з цих збірних: Францією, Швецією, Румунією чи Ісландією.

ВОДНІ ВИДИ

Два дні – три золота

У Москві, де проходить третій етап Кубка світу з плавання на короткій воді, українка Дарина Зевіна стала володаркою трьох золотих медалей.

Перше золото українка виборола на дистанції 50 м на спині, фінішувавши з результатом 27.12 секунди, випередивши на 0,34 секунди триразову чемпіонку світу з Угорщини Катінку Хошу і на 0,51 секунди – росіянку Олександрю Папуша. Друге золото Зевіна завоювала, пропливши дистанцію 200 м на спині за 2:02.95. Срібло дісталось японці Саяка Акасі (2:05.69), бронзу здобула угорка Катінка Хошу (2:07.21).

Зевіна ще двічі піднімалася на п'єдестал пошани у другий день змагань. Перший раз після перемоги на дистанції 100 м на спині з результатом 56,91 секунди, випередивши японку Саяка Акасі (58,25) і угорку Катінку Хошу (58,75). Другий – здобувши бронзову нагороду на дистанції 400 м вільним стилем з часом 4.05.03, поступившись при цьому іспанкам Мелані Коста (4.01,71) та Міреї Бельмонте (4.04,77).

ДОСЯГНЕННЯ

Українець Богдан Бондаренко – кращий легкоатлет 2013 року в Європі

Звання кращого легкоатлета наш співвітчизник отримав під час церемонії нагородження в Таллінні за свої численні спортивні досягнення.

У 2013 році Бондаренко став чемпіоном світу зі стрибків у висоту, встановив національний рекорд України і переміг на "Діамантовій лізі". Планку 2,41 м український легкоатлет перелітав двічі – на етапі "Діамантової ліги" у Лозанні і на чемпіонаті світу в Москві, ставши при цьому четвертим спортсменом в істо-

рії, якому вдалося злетіти вище ніж на 2,40 м. Крім цього, він кілька разів штурмував світовий рекорд і був дуже близький до успіху.

Бондаренко три місяці поспіль (травень – липень) визнавався кращим атлетом місяця в Європі і, нарешті, був названий кращим і за підсумками року.

– Суперники сильні, але я не буду спати, поки не стану рекордсменом світу зі стрибків у висоту, – зазначив Богдан, отримуючи нагороду.

Бондаренко також претендує на звання кращого спортсмена року у світі. Ім'я переможця оголосять 16 листопада в Монако.

ГИРЬОВИЙ СПОРТ

У грецькому містечку Лоутраки, де проходив XXI чемпіонат світу з гирьового спорту серед жінок та юніорів, студентка факультету фізичної культури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, майстер спорту України Марина Муринець завоювала дві золоті медалі у ваговій категорії понад 70 кг.

ПЕРЕКОНЛИВА ПЕРЕМОГА

Дворазовий олімпійський чемпіон 25-річний українець Василь Ломаченко у дебютному поєдинку здобув першу вражаючу перемогу на професійному рингу над мексиканцем Хосе Раміресом.

Стимул у нашого боксера був значним, адже на кону поєдинку стояв титул інтернаціонального чемпіона за версією WBO у напівлегкій вазі. Тому вже на другій хвилині першого раунду СуперВася правим боковим відправив досвідченого мексиканця в нокаут. Рамірес зумів піднятися і продовжити бій. Але українець повністю контролював хід поєдинку і вже в четвертому раунді не залишив шансів супернику. Після серії ударів по корпусу мексиканець знову прийняв горизонтальне положення і вже не зміг піднятися до кінця відліку рефері.

Наступним суперником Ломаченка повинен був стати інший мексиканець – Орландо Салідо, який в титульному бою за звання чемпіона за версією WBO дост-

Супердебют СуперВасі

роково переміг пуерторіканця Орландо Круса.

Але, на жаль, планам амбітного українця – стати першим боксером в історії, хто завоював титул чемпіона світу вже в другому поєдинку від початку кар'єри, почала перешкоджати Всесвітня боксерська організація (WBO). Наче навмисно, вона в останню мить призначила американця Гері Расселла-молодшого офіцій-

ним претендентом на титул чемпіона світу за версією WBO в напівлегкій вазі і ухвалила, що Орландо Салідо і Расселл повинні зустрітися на ринзі протягом 180 днів. Тому допоки не відомо, чи дозвольть Салідо перед цим провести добровільний захист титулу проти українця Василя Ломаченка у бою, який компанія Top Rank вже запланувала на 25 січня 2014 року.

ПРОФЕСІЙНИЙ БОКС

Першим суперником Усика стане мексиканець
9 листопада Олександр Усик дебютуватиме на професійному ринзі. Бій відбудеться у Києві. Суперником олімпійського чемпіона стане мексиканець Феліпе Ромеро (16-7-1, 11 КО).

За останні півтора року Феліпе тричі виходив у ринг проти представників топ-15 світових рейтингів у першій важкій і суперважкій категоріях, але ці бої мексиканець програв. Бій Усик – Ромеро запланований на 6 раундів.

– Спочатку бої будуть проходити в Україні, щоб український глядач мав змогу насолодитися гарним боксом. До поєдинків також готуватимуся в Україні. Починати буду з крузервейта – це моя вага. Спробую себе в цій вазі, і якщо вийде, а я думаю, що вийде, з часом перейду в суперважкий дивізіон. На професійному ринзі я збережу свій оселедець. А ось, щоб побачити від мене гопак, глядачу доведеться трошки почекаати. Я буду його танцювати лише у виняткових випадках, – заявив чемпіон.

Сторінку підготував Владислав Дем'яненко.

ЗАСНОВНИК:
МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
Свідоцтво про державну реєстрацію
видання: КВ 17301-6071ПР від 17.12.2010 р.
Передплатний індекс 22242.
Газета видається з 27.08.1999 р.
ВІДДРУКОВАНО У
ТОВ "Прес Корпорейшн Лімітед".
м.Вінниця, вул. Чехова, 12 А,
тел. (0432) 55-63-97

Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Редакція може публікувати матеріали в порядку обговорення, не поділяючи точки зору авторів. Автор несе персональну відповідальність за достовірність фактів.
Листування з авторами ведеться лише на сторінках газети. При передруку посилання на "Крила України" обов'язкове.

КОНТАКТИ:
21007 м. Вінниця,
вул. Червоноармійська, 105
тел: 067-587-02-96,
0432-59-62-26,
факс: 0432-59-60-48
електронна адреса:
krula_ukr@ps.mil.gov.ua
krula_ukr@ukr.net

Головний редактор
М. ПОПЛАВСЬКИЙ
Заст. головного редактора: С. Клименко.
Відповідальний секретар: О.Олександрович.
Дизайн та верстка: Н. Ярмілко.
Літературний редактор: О. Уретій.
Тир. 20366 Зам. № 132239.
Перший редактор Сергій Свенцицький

16 Крила України

У ХВИЛИНУ ДОЗВІЛЛЯ

Крайна-виробник

Голлівудська актриса

Російський співак

Прапор

Група Віктора Цоя

Очко у футболі

Гірський масив у Сибіру

Майданчик посереднини цирку

Гра у карти

Народ в Індії

Сільськогосподарські тварини

Річка в Сибіру

Глибока крута западина

Місто в Індонезії

"Татарське" зілля

Річка у Франції

Французький модельєр

Гірничий молоток

Марка літака

Сотка землі

Супутник Юпітера

Вокально-інструментальний ансамбль

Марка вертольота

Марка літака

Мисливська сумка

Нота

Радянська поетеса

Британський письменник

Майстер повітряної бою

Жінка, яка доглядає дитину

Робоча шльопка

Тропічна трав'яниста рослина

Вітер, що періодично змінює напрям

Українська праворадикальна партія

Знаменитий сорт шампанського

Річка у Франції

Російський артист

Скандинавський бог грому

Чоловіче ім'я

Озеро в Туреччині

Міра земельної площі (скорочено)

Чоловіче ім'я

Одне з Великих озер

Український воєначальник

Група довгохвостих папуг

Крайна-виробник

ЦІКАВО

Факти про парашутистів

Першим задумався про стрибки з парашутом, причому досить серйозно, ще Леонардо да Вінчі. Серед його креслень були знайдені схеми перших попередників сучасного парашута. Розробки Леонардо виявилися дуже практичні: у 2000 році сміливець А. Ніколас спорудив за кресленнями художника і винахідника реальну модель парашута, здійснив з нею стрибок і благополучно приземлився.

* * *

Донедавна найбільшою висотою, з якої стрибнув парашутист, було 33000 метрів. У 1960 році сміливець Джозеф Кітінгер забрався туди на стратостаті. Згодом цей рекорд був побитий Феліксом Баумгартнером: стартовою точкою його стрибка стала висота 38600 метрів.

* * *

В історії парашутного спорту відомий випадок, коли парашутист, у якого не розкрилися ні основний, ні запасний парашути, "вкарбувався" в асфальт зі швидкістю 80 км на годину і залишився живий. Цей випадок стався в 2005 році з американкою Шийною Річардсон. З численними переломами жінка була доправлена до лікарні і все ж вижила. А під час лікування дізналася від лікарів дивну новину – про свою вагітність. Малюк народився вчасно і абсолютно здоровим.

* * *

Насправді нещасних випадків у парашутному спорті трапляється зовсім небагато: за статистикою, з 100 000 парашутистів totallyно не щастить тільки 25. Екстремали, захоплені іншими видами спорту, калічать і випадково вбивають себе у кілька разів частіше.

* * *

Рекорд найнижчого за висотою парашутного стрибка – 12 метрів – зафіксований у 1945 році. Причому англієць Т. Спенсер, що виконав такий божевільний вчинок, не претендував ні на які рекорди: він був військовим льотчиком, і його літак підбили німці. Спенсер зістрибнув, за "повітряними" мірками, майже біля самої землі, але все-таки благополучно приземлився.

АВТОДРОМ

Opel оновив Meriva

Компанія Opel представила оновлений компактвен Meriva, який отримав косметичні зміни зовнішності і новий 1,6-літровий дизель.

Від попередника рестайлінгова модель відрізняється модернізованими фарами головного світла, іншою решіткою радіатора і хромованою обробкою секцій протитуманних фар. Як опції будуть пропонуватися світлодіодні фари денного світла, світлодіодні задні ліхтарі, а також 18-дюймові колісні диски.

Новий 1,6-літровий турбодизель, що розвиває 136 кінських сил і 320 Нм обертального моменту, прийде на зміну старому мотору 1,7, який був на шість кінських сил слабшим, а його обертальний момент був менший на 20Нм. Но-

вий двигун витрачає в середньому 4,4 літра пального на сто кілометрів пробігу, тоді як його попередник споживав близько 5,2 літра. Дизель 1,6 дозволить компактвену прискорюватися з нуля до 96 кілометрів на годину за 9,1 секунди – на вісім десятих секунди швидше автомобіля з мотором 1,7. Крім того, в лінійку увійдуть 1,3-літровий дизель, 1,4-літровий бензиновий атмосферник і два турбованих варіанти цього агрегата. Оновлена Meriva надійде в продаж у січні наступного року.

Олександр Олександрович "Крила України".

ФОНД ЗАХИСНИК ВІТЧИЗНИ – РЯТІВНИК

Під патронатом Міністра оборони України П. В. Лебедева

Благодійна програма «Врятуй життя»

Фонд Захисник Вітчизни – Рятівник акумулює кошти жертводавців (фізичних осіб та організацій) і направляє їх на порятунок військовослужбовцям або членам їхніх сімей, які потребують невідкладної допомоги, чиє життя знаходиться під загрозою.

Контроль за використання коштів здійснюється представниками громадськості та лікарями медичних установ.

Перелік необхідних документів:

Заява на отримання матеріальної допомоги із зазначенням ПІБ, дати народження, контактних даних отримувача допомоги, обґрунтування необхідності отримання матеріальної допомоги та відсутності матеріальної можливості самостійно оплатити витрати на лікування; Копія висновку лікувального закладу (діагноз хвороби), інформація про доходи сім'ї.

Перерахунок матеріальної допомоги здійснюється в безготівковій формі.

Щоб отримати допомогу, звертайтеся за телефоном (098) 709 62 20 або за адресою Україна 01021 м.Київ вул. Грушевського, 30/1

Реквізити Фонду: АТ "СВРОГАЗБАНК" в м. Києві, МФО 380430 Код ЄДРПОУ 38650656, р/р № 2600130121634